

A lassú turizmus szakirodalmi áttekintése

A literature review of slow tourism

Szerzők: Eylül Balaban¹ – Keller Krisztina²

A tanulmány célja a lassú turizmus szakirodalmi áttekintése, amely során a Scimago és a ScienceDirect adatbázisokban megtalálható Q1 és Q2 szintű folyóiratokban 2010-2021 között angol nyelven megjelent tanulmányok kerültek vizsgálatra. A kutatás során 63 tanulmány vonatkozásában kerültek elemzésre a témakörben született publikációkat tartalmazó folyóiratok, a szerzők száma, a kulcsszavak, a kutatási módszerek, a vizsgált földrajzi kontextus és a témakörök. Elmondható, hogy a lassú turizmus, mint kutatási téma, a Covid19-pandémia alatt vált igazán népszerűvé. A lassú turizmus és a fenntarthatóság kapcsolata erős, a legtöbb releváns tanulmány a Journal of Sustainable Tourism folyóiratban jelent meg. A tanulmányokban a szűrés során használt lassú turizmus, lassú város és cittaslow szavak mellett a fenntartható turizmus, a turisztikai élmény és a Covid19-pandémia kifejezések szerepeltek leggyakrabban kulcsszóként. A témakört több megközelítésből vizsgálták a szerzők, a lassú turizmus és utazás mellett leginkább a viselkedési szándék és a komótos étkezés képezték a keretrendszer.

This study aims to examine the rapidly developing slow tourism using a literature review approach. Various criteria were developed for this study: only English publications, studies published in Q1 and Q2 level journals between 2010–2021 found in Scimago and ScienceDirect databases were considered. In the current study different parameters such as the quantity of contributing journals, the number of authors involved in a study, the keywords, the research methodologies, the geographical context and the most used concepts were analyzed in 63 studies. According to the results obtained, the popularity of slow tourism has increasing during the pandemic. As the link between slow tourism and sustainability is strong, most studies have been published in the Journal of Sustainable Tourism. In addition to the terms slow tourism, slow city and cittaslow used during the screening, the most frequent keywords in the studies were sustainable tourism, tourist experience and the Covid19 pandemic. The authors examined the topic from several perspectives; in addition to slow tourism and travel, behavioral intention and slow food featured most often.

Kulcsszavak: lassú turizmus, lassú város, cittaslow, szakirodalmi áttekintés, fenntarthatóság.

Keywords: slow tourism, slow city, cittaslow, literature review, sustainability.

1. Bevezetés

A globalizáció pozitív és negatív hatásai folyamatosan formálják az életmódunkat. Egyes változások, mint például a technológia elterjedése, kényelmet biztosítanak számunkra, ám ezzel párhuzamosan a sebesség is az életünk jellemzőjévé vált, a felgyorsult életmód pedig gyorsabb költségek és fogyasztást eredményezett (BEKAR et al. 2015). Erre válaszul bontakozott ki egy új életstílus-vita (ROGOVSKA-LACKOVA 2015), ami megalapozta

a több gyorséletteremlanc olasz egységének megnyitása elleni tiltakozásként megjelenő lassú mozgalmat. Ez hamarosan más iparágakra, többek között a turizmusra is áttért (SERDANE et al. 2020).

A turisták növekvő száma, valamint a turizmus társadalmi és természeti környezetre gyakorolt negatív hatásai arra készítetik a desztinációkat, hogy a tömegturizmus iránti intenzív érdeklődés ellenére fenntarthatóbb modelleket keressenek (IRIMIÁS et al. 2019, SERDANE et al. 2020). A lassú turizmus nemcsak a rohanó idő és a napi rutin elől segít elmenekülni a turistáknak, hanem a helyi lakosok életminőségét is figyelembe veszi. A lassú turizmus közösségközpontú megközelítést jelent, ami arra ösztönzi a helyi lakosságot, hogy aktívan vegyen részt a helyi fejlesztésekben (PARK-KIM 2016),

¹ PhD-hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem, eylul.balaban@stud.uni-corvinus.hu

² egyetemi docens, Budapesti Corvinus Egyetem, krisztina.keller@uni-corvinus.hu

miközben elősegíti a fenntarthatóságot, a helyi termékek és szolgáltatások értékesítését, valamint nagy környezeti terhelés nélkül járul hozzá a turisták élményminőségének biztosításához (KATOPROGANO 2017, TÓTH-KASZÁS et al. 2017, TÓTH-KASZÁS-KELLER 2018, JÁSZBERÉNYI-MISKOLCZI 2020). Az 1980-as években indult mozgalom olyan értékeket állít középpontba, mint a hagyományok tisztelete, a minőségi, tiszta alapanyagok vagy épp a gyökerekhez való visszatérés (ERNSZT-TÓTH-KASZÁS 2021).

A lassú életmódot követő városokat a Nemzetközi Cittaslow Hálózat (*International Cittaslow Network*) Cittaslowként (lassú városként) ismeri el (CITTASLOW TÜRKIYE 2022). Ezek a városok a helyi termelőket és szolgáltatókat támogatják, amivel megőrzik a helyi értékeket, például a gasztronómiát és a kultúrát (SZAKÁLY 2019). Ez a globalizáció ellenében kialakult városállót a fenntartható fejlődés egyik példájának tekinthető (ERGÜVEN 2011).

Az utazókban a koronavírus-járvány megjelenésével tudatosult igazán a turisztikai ágazat és a mobilitás jelentősége (FUSTÉ-FORNÉ-MICHAEL 2021). A nagyfokú mobilitás miatt a vírus gyorsan terjedt az egész világon (WEN et al. 2020), az országok szigorú korlátozásokat, esetenként határzárakat vezettek be, amelyek az egész turisztikai iparágat érintették (FUSTÉ-FORNÉ-MICHAEL 2021, KELLER et al. 2022). A globális turizmus 2020-ban az eddigi legnagyobb visszaesést szenvedte el (MÁTYÁS 2022), a nemzetközi érkezések globálisan 74%-kal csökkentek (UNWTO 2020). A turisztikai ágazat újraindulása során az új típusú turisztikai termékek, például a lassú turizmus, várhatóan egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert (WEN et al. 2020). Több utazó tér majd vissza a természetbe és szán időt a lassításra (BENJAMIN et al. 2020, CSAPODY et al. 2022). A napi rutinok megváltozásával a lassú szabadidő-eltöltést és a lassú turizmust hangsúlyozó élmények kerülnek majd előtérbe (BREUNIG 2020), mellyel az utazók a helyi lakosokat támogatják (WEN et al. 2020). TÓTH-KASZÁS és KELLER (2018) szerint a helyi termékeknek létjogosultságuk van a turizmusban, elsősorban az agro- és a rendezvényturizmus kapcsán.

A lassú turizmus témakörével számos koncepció és megközelítés keretében foglalkoztak a kutatók (MAVRIC et al. 2021), 2022. májusig azonban csak két tanulmányban szerepelt szisztematikus szakirodalmi áttekintés. Teljes terjedelmében MAVRIC, OĀRETMENOGLU és AKOVA (2021) tanulmánya érhető el, KREŠIĆ és GJURAŠIĆ (2022) cikke az *Acedemica Turistica* folyóiratban került publikálásra. MAVRIC, OĀRETMENOGLU és AKOVA a *Web of Science*, míg KREŠIĆ és GJURAŠIĆ a *Scopus* adatbázis (MAVRIC et al. 2021) tanulmányait dolgozták fel.

Ezek a szakirodalmi áttekintések a lassú turizmus és a lassú étkezés, a fenntarthatóság és a spiritualitás kapcsolatát, valamint a Covid19 hatását mutatták be. Ezeket a témaköröket azonban csak néhány szerző (EVERINGHAM-CHASSAGNE 2020, FUSTÉ-FORNÉ-JAMAL 2020, SHELDON 2020, WEN et al. 2020, BICHLER, 2021, FUSTÉ-FORNÉ-MICHAEL 2021, WALKER-LEE 2021) vizsgálta a lassú várossal összefüggésben.

Jelen tanulmány célja, hogy a lassú turizmus szakirodalomban való megjelenését ne csak részterületei vonatkozásában, hanem egészében vizsgálja. A szakirodalmi áttekintés alapját a Scimago és a ScienceDirect adatbázisokban a turizmus-, a szabadidő- és a vendéglátás-menedzsmenttel foglalkozó Q1 és Q2 szintű folyóiratokban 2010-2021 között megjelent tanulmányok jelentik.

A tanulmány első részében a lassú turizmus fogalmainak és helyzetének áttekintésére, majd az alkalmazott módszertan ismertetésére kerül sor. A kutatási eredmények bemutatása után a következtetések megfogalmazása, a tanulmány korlátainak és a további kutatási irányoknak a meghatározása következik.

2. A lassú turizmus szakirodalmának áttekintése

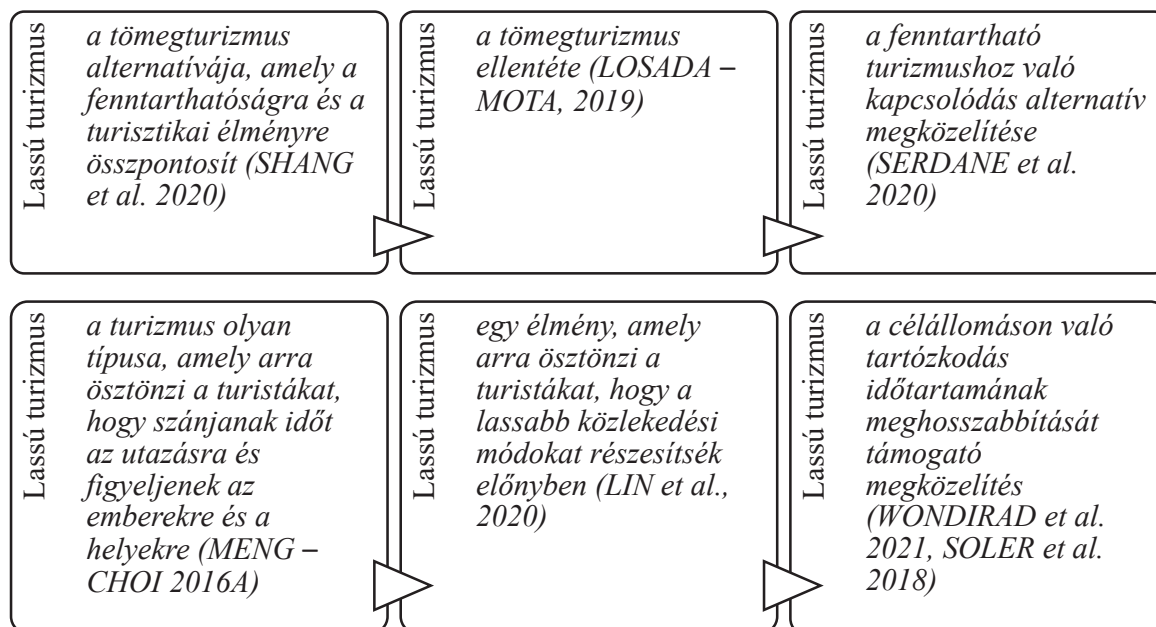
A lassú mozgalom részeként ismert lassú turizmus nem csupán mozgalom, hanem életmód is. Az 1986-ban Carlo Petrini és támogatói által Olaszországban létrejött lassú turizmus (SLOW FOOD 2015) „a modern élet növekvő tempójára és általa okozott stresszre adott megfelelő válaszként” (DIMITROVSKI et al. 2021:3) definiálható, ami nemcsak a környezetvédelmet, hanem a helyi konyhát és a hagyományos értékeket is támogatja. A lassú turizmus arra ösztönzi az utazókat, hogy a mennyiség helyett az élmények minőségére összpontosítsanak (PARK-KIM 2016).

A lassú turizmus az elmúlt évtizedben egyre népszerűbbé vált (SIGURÐARDÓTTIR 2018). Habár jelenleg a tömegturizmus a meghatározó, néhány desztináció elkezdett fenntartható turisztikai modelleket keresni a környezeti hatások minimalizálása érdekében (SERDANE et al. 2020).

A fogalom meghatározását illetően nincs egyetértés (OH et al. 2016, SERDANE et al. 2020, SHANG et al. 2020). A szakirodalomban a lassú turizmus különböző definíciói találhatók meg (1. ábra).

A lassú turizmust alternatív turizmustípusként (SERDANE et al. 2020, SHANG et al. 2020), a tömegturizmus ellentétéként (LOSADA-MOTA 2019) azonosították a szerzők. A meghatározásokban kiemelték a lassú turizmus egyedi jellemzőit, például a fenntarthatósághoz való kapcsolódását

A lassú turizmus definíciói



Forrás: saját szerkesztés, 2022

(SERDANE et al. 2020, SHANG et al. 2020), a lassabb közlekedési jármódok használatát (LIN et al. 2020), valamint a desztinációban való tartózkodás időtartamának meghosszabbítását (SOLER et al. 2018, WONDIRAD et al. 2021).

Négy pilléres modelljében Pécsek a lassú turizmus négy kulcsjellemezőjét határozza meg: a lokalitást, az élményközpontúságot, a fenntarthatóságot és a társadalmi jólétet (PÉCSEK 2018). A lassú turizmus jelen tanulmány szerzői által alkotott és használt definíciója Pécsek modelljének négy tényezőjén alapszik: *Olyan alternatív turizmustípus, amely elkötelezett a fenntarthatóság mellett, támogatja a helyi értékek védelmét, autentikus élményeket biztosít a turistáknak, valamint célja az ott élők életminőségének javítása.*

Pécsek lassúturizmus-modelljében a lokalitás vonatkozásában a turisztikai szolgáltatók a helyi termékek és szolgáltatások iránti keresletet elégitik ki, ami új munkahelyeket generál a desztinációban. A lassú turizmus a tömegturizmusnál hitelesebb élményeket nyújthat, mivel a turisták kapcsolatba léphetnek a helyiekkel, ami alátámasztja az élményközpontú pillér fontosságát. A fenntarthatósági pillér esetében nemcsak a környezeti, hanem a társadalmi és a gazdasági fenntarthatóság is fontos szerepet játszik. A társadalmi jólét pillérben a lassú turizmus helyi lakosságra gyakorolt pozitív hatásai szerepelnek (PÉCSEK 2014).

A szakirodalomban gyakran szinonimaként használják a lassú turizmus és a lassú utazás kifejezéseket (DICKINSON et al. 2011, KATO–PROGANO

2017, LIN 2017), hiszen mindkét koncepció a lassúság elfogadására ösztönzi az utazókat. A lassú utazásnak sok közös pontja van a komótos étkezéssel (*slow food*) is, hiszen mindkét irányzat a minőségre összpontosítva nyújt autentikus élményeket a turistáknak, miközben csökkenti a karbonlábnyomot (DICKINSON–LUMSDON 2010). Céljuk, hogy a turisták megismerjék az úti cél helyi értékeit (SHANG et al. 2020), miközben kevesebbet utaznak, több ideig maradnak egy desztinációban (DICKINSON–LUMSDON 2010) és minőségi szabadidőt töltenek el (FULLAGAR et al. 2012).

A lassú turizmus keresleti oldalán a hangsúly a környezeti fenntarthatóságról a személyes elégedettségre és jóllétre helyeződött át, a turisták fő motivációit a relaxáció, az önreflexió, a menekülés, az újdonságkeresés, az elköteleződés és a felfedezés jelenti (OH et al. 2016). A lassú turizmus *win-win-win* lehetőséget kínál a desztinációk, a helyi közösségek és a turisták számára (CAFFYN 2012), ami „a turizmus egy fenntarthatóbb formáját” (CAFFYN 2012:4) jelenti. Általa lehetőség kínálkozik a helyi közösség környezeti és gazdasági érdekeinek képviseletére is. A lassú turizmus magasabb életminőséget biztosít a helyi lakosoknak, miközben arra ösztönzi őket, hogy vegyenek részt a helyi fejlesztésekben (PARK–KIM 2016). Az így pozícionált desztinációkban megővják a helyi kultúrát és termékeket, valamint új munkalehetőségeket biztosítanak a helyi közösség

tagjainak (SOLER et al. 2018), miközben a turisták számára tartalmasabb és kielégítőbb élményeket nyújtanak (CAFFYN 2012).

A „lassítás” fogalmát a szerzők több kutatásban a közlekedési eszközök vonatkozásában használták (LIN 2017, WILSON-HANNAM 2017, LIN 2018, HOED 2020). A kerékpározás és a gyaloglás a lassú turizmus hagyományos jármódjainak tekinthető a repülőgépen vagy autóval való utazás helyett. A lassítás kormányzati kezdeményezésekkel is megvalósítható. A tajvani kormány a lassú turizmus népszerűsítésének szándékával 2010-ben vezette be a Tajvani Turista Busz tömegközlekedési programot, melynek célja, hogy a turisták számára egy napijeggyel kedvező áron tartalmaz utazást biztosítson a vonzerők között (LIN 2018).

A lassú turizmus a desztinációk promóciójában is használható. Egy desztináció lassú turizmussal való összekapcsolása differenciálhatja a márkaimázst (PARK-LEE 2019). Turisztikai marketingtevékenységében a Lett Turizmusfejlesztési Ügynökség (*Latvian Tourism Development Agency*) a lassú turizmust népszerűsíti, és az országot lassú turisztikai célpontként pozicionálja (SERDANE et al. 2020). A városi desztinációk is profitálhatnak a lassú város márkából, azonban az ezzel kapcsolatos tanulmányok a szakirodalomban meglehetősen hiányosak (PARK-LEE 2019).

3. Módszertan

Jelen kutatás célja a 2010 és 2021 között lassú turizmus témában publikált folyóiratcikkek vizsgálata, amelyek alapján azonosításra kerülnek a használt és a hiányzó koncepciók. A kutatás a XIAO és WATSON (2019) által javasolt szisztematikus szakirodalmi áttekintés folyamata alapján készült, ami a következő nyolc lépésből álló megközelítést használja (2. ábra).

Jelen tanulmányban a kutatási kérdések a következők:

K1: Milyen kutatások készültek a lassú turizmus témájában 2010 és 2021 között?

K2: Melyek a leggyakrabban használt kutatási koncepciók a lassú turizmus témakörében?

A szakirodalmi áttekintés a *Scimago Journal Rankings of Tourism, Leisure and Hospitality Management* 2020-ra vonatkozó listáját használva készült el. A Scimago adatbázis az egyik legnagyobb tudományos folyóiratokat tartalmazó adatbázisnak számít (SINGH et al. 2021), amihez a ScienceDirect adatbázist kiegészítésként használtuk.

A vizsgálandó szakirodalom kiválasztásához elektronikus adatbázis-kutatást (XIAO-WATSON 2019) alkalmaztunk, ahol a szürke irodalmat (nem lektorált írásos anyagok) kizártuk. Jelen kutatásban

csak a 2010 és 2021 között angol nyelven megjelent cikkeket vettük figyelembe, szűrési kritériumként a publikáció nyelvét és a publikáció megjelenésének idejét használtuk. A vizsgálat fókuszának leszűkítése és a magas minőség garantálása érdekében kizárólag Q1 és Q2 szintű folyóiratokat választottunk ki, majd elemeztünk tovább Boolean keresési technikával. Ennek során a következő kifejezésekre szűkítettük a kutatást: lassú turizmus (slow tourism), lassú város (slow city) és cittaslow. A gyűjtés eredményeként 46 Q1-es és 19 Q2-es tanulmány került kiválasztásra 2022. január 20. és december 20. között.

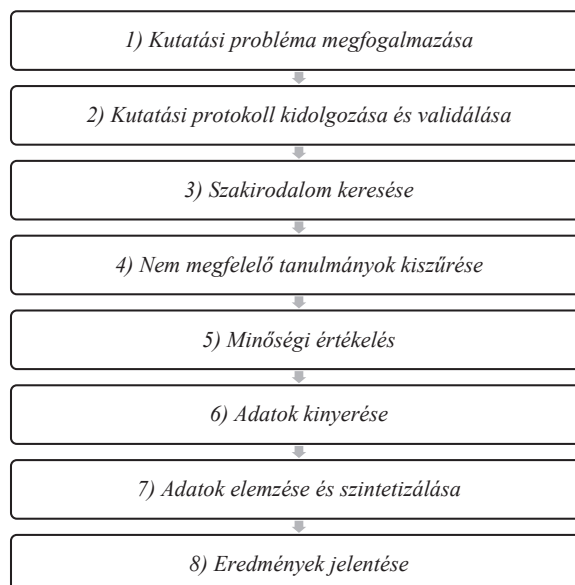
A kiválasztott cikkek a kivonatok és a kulcsszavak alapján kerültek értékelésre a lassú turizmus szempontjából esetlegesen irreleváns cikkek azonosítása érdekében, azonban ebben a szakaszban nem zártunk ki tanulmányokat.

A minőségi értékelés szakaszában elolvastuk a cikkek teljes szövegét, megvizsgálva, hogy a tanulmányok középpontjában valóban a három kifejezés (lassú turizmus, lassú város, cittaslow) valamelyike áll-e. A legfontosabb szempont az volt ebben a szakaszban, hogy a kiválasztási kritériumok ésszerűek és védhetőek legyenek (XIAO-WATSON 2019). Két tanulmányban érintőlegesen szó volt ugyan a megadott témakörök egyikéről, de ezek csak definíciókat tartalmaztak, vagy csak alig kapcsolódtak a vizsgált témához, így kizárásra kerültek a vizsgálatból.

63 tanulmány (Q1=45, Q2=18) került az elemzé-

2. ábra

A szisztematikus szakirodalmi áttekintés folyamata



Forrás: XIAO-WATSON 2019:102

1. táblázat

Vizsgált tanulmányokat megjelentető folyóiratok megnevezése (2010-2021)

Folyóiratok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
<i>Annals of Leisure Research</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
<i>Annals of Tourism Research</i>	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-
<i>Asia Pacific Journal of Tourism Research</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
<i>Cities</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
<i>Current Issues in Tourism</i>	-	1	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-
<i>Intenational Journal of Culture, Tourism & Hospitality Research</i>	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>International Journal of Tourism Cities</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
<i>Journal of Destination Marketing & Management</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	2
<i>Journal of Place Management & Development</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>Journal of Sustainable Tourism</i>	-	2	-	-	-	-	-	1	1	1	3	4
<i>Journal of Tourism and Cultural Change</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
<i>Journal of Tourism Futures</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
<i>Journal of Travel & Tourism Marketing</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
<i>Journal of Travel Research</i>	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
<i>Journal of Vacation Marketing</i>	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
<i>Leisure Sciences</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Leisure Studies</i>	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
<i>Scandinavian Journal of Hospitality & Tourism</i>	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
<i>Tourism Geographies</i>	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	1
<i>Tourism Management</i>	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-
<i>Tourism Management Perspectives</i>	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
<i>Tourism Planning & Development</i>	-	-	-	-	-	2	1	-	-	1	-	-
<i>Tourism Recreation Research</i>	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1
<i>Tourism Review</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Összesen	0	3	2	1	2	6	6	3	6	6	17	11

Forrás: saját szerkesztés, 2022

si szakaszba, az 1. táblázat ezeket foglalja össze a megjelenés éve és helye alapján.

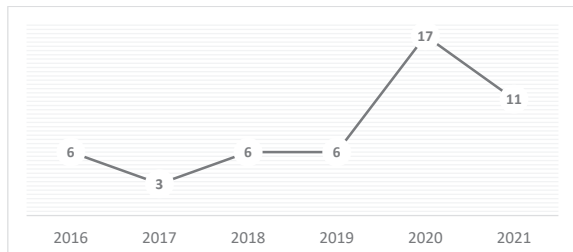
4. A kutatás eredményei

4.1. PUBLIKÁCIÓK SZÁMA

A szakirodalmi áttekintés keretében 63 tanulmány került elemzésre, melyek közül 57 kutatási cikk, 3 komment (*article commentary*), 2 kutatási

jegyzet (*research note*) és 1 kutatási levél (*research letter*) formájában jelent meg. A lassú turizmus mint kutatási téma iránti érdeklődés 2020 óta nőtt meg jelentősen, ami a Covid19-pandémia megjelenésével, illetve a „lassú mozgalom fejlődésével és növekvő népszerűségével magyarázható a világban” (KUCUKERGIN-OZTURK 2020:749). A legtöbb lassú turizmussal kapcsolatos tanulmány 2020-ban (n=17) és 2021-ben (n=11) jelent meg (3. ábra).

3. ábra
A lassú turizmussal kapcsolatos Q1-es és Q2-es publikációk száma (2010-2021)



Forrás: saját szerkesztés, 2022

4.2. KULCSSZAVAK SZÁMA

Az egyes tanulmányokban szereplő kulcsszavakat összegyűjtöttük, és a 335 kulcsszóra vonatkozóan gyakorisági elemzést végeztünk. A leggyakrabban használt kulcsszavak a lassú turizmus (20 tanulmány), a komótos étkezés (8), a fenntartható turizmus (7 tanulmány), a cittaslow (6 tanulmány), a lassú utazás (5 tanulmány), a Covid19 (4 tanulmány), a lassú város (4 tanulmány), a turistaélmény (4 tanulmány), a viselkedési szándék (3 tanulmány), a mobilitás (3 tanulmány), a lassú kaland (3 tanulmány), a fenntarthatóság (3 tanulmány), a fenntartható fejlődés (3 tanulmány), a turizmus (3 tanulmány) és a lassúság (3 tanulmány) voltak.

A kulcsszavakat 11 kategóriába csoportosítottuk. Pécsen lassú turizmus modellje alapján a lassú turizmus (78 említés) négy pillérét – lokálitás (13 említés), élményközpontúság (7 említés),

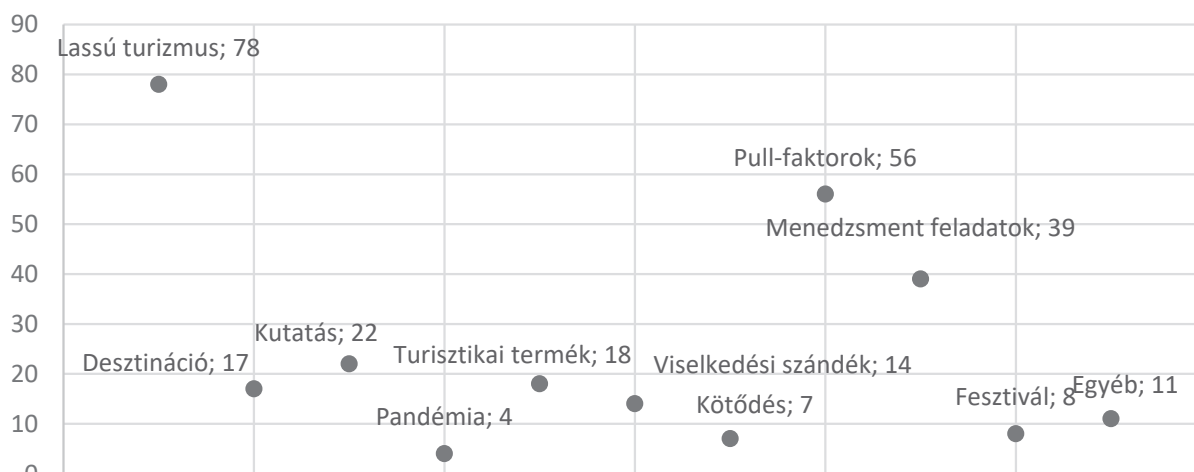
fenntarthatóság (20 említés) és társadalmi jólét (9 említés) – képviselő kulcsszavak és a 29 tanulmányban megjelölt lassú turizmus került egy kategóriába. A második legnagyobb csoportot a desztináció pull faktorai jelentik 56 kulcsszóval. A menedzsment feladatok (kihívások, oktatás, turizmus hatásai) (39) a desztináció előtt álló kihívásokra utalnak, míg a kutatás (22) csoport elnevezése a vizsgálatok során használt módszerekre utal. 18 esetben konkrét turisztikai termékek (például ökoturizmus, kalandturizmus) kerültek vizsgálatra, míg a desztinációk (17) kategóriában a tanulmányokban szereplő konkrét helyszínek szerepelnek. A viselkedési szándék (14), a fesztiválok (8), a helykötődés (7) és a pandémia (4) kategóriákba (4. ábra) kevesebb kulcsszó került, a be nem sorolhatókat az egyéb csoportba (11) helyeztük.

4.3. A TÉMÁBAN LEGTÖBB TANULMÁNYT MEGJELENTETŐ FOLYÓIRATOK

A 2010 és 2021 közötti időszakban a lassú turizmus témakörében legtöbbet publikáló folyóiratok a következők voltak: a *Journal of Sustainable Tourism* (12 tanulmány), a *Journal of Destination Marketing and Management* és a *Current Issues in Tourism* (5-5 tanulmány), a *Tourism Management*, a *Tourism Geographies* és a *Tourism Planning and Development* (4-4 tanulmány), a *Tourism Recreation Research*, az *Annals of Leisure Research*, az *Annals of Tourism Research* (3-3 tanulmány) valamint a *Journal of Travel and Tourism Marketing*, a *Journal of Tourism Futures*, a *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism* és a *Tourism Management Perspectives* (2-2 tanulmány).

4. ábra

Vizsgált tanulmányok kulcsszavainak kategorizálása



Forrás: saját szerkesztés, 2022

4.4. A VIZSGÁLT TANULMÁNYOKBAN ALKALMAZOTT KUTATÁSI MÓDSZERTAN

A kutatás alapjául szolgáló tanulmányok többsége (50) empirikus kutatások eredményeit mutatta be. Legnépszerűbb módszernek a kvalitatív kutatás bizonyult (30 tanulmány). 14 cikk szerzői kvantitatív vizsgálatot végeztek, míg vegyes módszertant 6 tanulmányban alkalmaztak. 13 cikk szakirodalmi áttekintésnek tekinthető, amelyek a lassú turizmus egy-egy részterületére összpontosítottak, például a turisták lassú étkezéssel kapcsolatos hozzáállására vagy az utazók lassú turisztikai tevékenységeivel kapcsolatos viselkedési szándéokra.

A vizsgált cikkekben alkalmazott legnépszerűbb adatgyűjtési módszernek a mélyinterjú bizonyult (20 tanulmány), míg kérdőíves kutatást 17 vizsgálat esetében végeztek. 5 cikk esetében tartalomelemzés készült, míg a diskurzuselemzés, a fókuszcsoporthoz interjú és a netnográfia módszertanát 2-2 tanulmány szerzői alkalmazták.

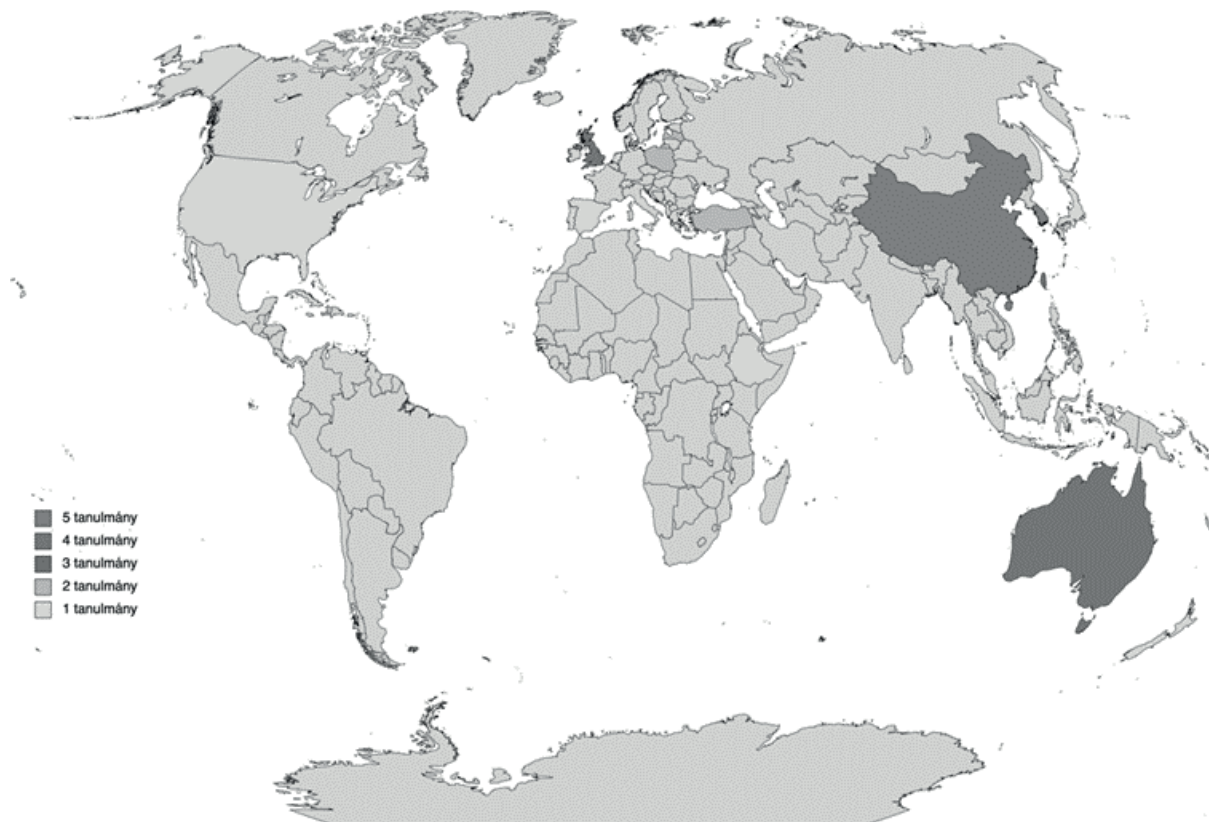
4.5. A VIZSGÁLT TANULMÁNYOK FÖLDRAJZI KONTEXTUSA

A földrajzi kontextus tekintetében elmondható, hogy 24 lassú turizmussal foglalkozó cikk esetében európai desztinációk álltak a kutatás középpontjában, míg 15 tanulmányban ázsiai úti célokat vizsgáltak a szerzők. Ausztrália 7, az Egyesült Királyság 6, Kína, Tajvan és Törökország 4-4 esetben szolgált az esettanulmány helyszínéül. A tanulmányokban leggyakrabban kínai és dél-koreai lassú városokra összpontosítottak a kutatók. Kína esetében három tanulmány Yaxira (Kína első lassú városa), míg Dél-Korea vonatkozásában három tanulmány Busanra (Dél-Korea második legnagyobb metropolisza és a Cittaslow mozgalmat hirdető város) irányult.

Csupán egy-egy tanulmány szerzői vették górcső alá más kontinensek turisztikai célterületeit (USA, Etiópia, Új-Zéland és Tibet), illetve a Karib-tenger térségét és a fejlődő kis szigetországokat (Small Island Developing States) (5. ábra). 13 tanulmány nem földrajzi fókuszú volt, ezek a

5. ábra

A vizsgált tanulmányok földrajzi kontextusa



Forrás: saját szerkesztés, mapchart.net, 2022

lassú turizmus témakörét többnyire szakirodalmi áttekintés keretében dolgozták fel.

4. 6. A TANULMÁNYOKBAN HASZNÁLT KIFEJEZÉSEK

A vizsgált témakörben leggyakrabban használt összefüggés a lassú turizmus/utazás volt (17 tanulmány), míg a komótos étkezés (11 tanulmány), a viselkedési szándék (9 tanulmány), a lassú turizmus fejlesztése (6 tanulmány), a fenntarthatóság és a Covid19 (5-5 tanulmány) is gyakran képezte a kutatási témát. A helyi közösségek 4, az egyes turisztikai termékek 3 tanulmányban kerültek a középpontba. Az egyéb kategóriába került cikkek (3) a következőkre összpontosítottak: a lassú turizmussal kapcsolatos élmények hitelessége, a helyköltés és a turisták jólléte.

5. Összegzés

A tanulmányban a lassú turizmus témakörét kutattuk egy szakirodalmi áttekintés keretében. A vizsgálat során 63 cikket elemeztünk, amelyek közül 45 Q1, 18 Q2 szintű folyóiratban jelent meg 2010 és 2021 között. A 2000-es évek eleje óta egyre nagyobb az érdeklődés a lassú turizmus mint kutatási téma iránt, ami a Covid19-világjárvány idején még népszerűbbé vált. 2020 volt a legtermékenyebb év a lassú turizmus kutatásában, amikor 17 cikket publikáltak. Ez a napi rutinok és az utazási szokások megváltozásával magyarázható, mivel az emberek a pandémia következtében elkezdtek lelassulni és inkább a természetre koncentrálni (BENJAMIN et al. 2020, WEN et al. 2020).

A legtöbb vizsgált cikk empirikus kutatást tartalmazott, amelyeket két vagy három szerző publikált. A kiválasztott cikkekben a lassú turizmus a leggyakrabban használt kulcsszó, amelyet a komótos étkezés, a fenntartható turizmus, a cittaslow és a lassú város követett. Mivel a lassú turizmus erősen kapcsolódik a fenntarthatósághoz (PÉCSEK 2018), nem meglepő, hogy a témakörben legtöbbet publikáló folyóirat a *Journal of Sustainable Tourism* lett 11 tanulmánnyal.

A szerzők körében a mélyinterjúk technikájával készült kvalitatív kutatás volt a leginkább preferált kutatási módszer, amelyet a kvantitatív felmérések követtek. Habár a lassú mozgalom Olaszországból indult el, a vizsgált időszakban nem készült ezzel a desztinációval foglalkozó tanulmány. Ausztrália és az Egyesült Királyság desztinációi jelentették a legnépszerűbb esettanulmányi helyszíneket. A tanulmányokban alkalmazott leggyakoribb kontextus a lassú turizmus és a lassú utazás volt, melyeket a lassú turizmussal kapcsolatos viselkedési szándék követett.

Jelen szakirodalmi áttekintés a lassú turizmus kutatásával kapcsolatos legfontosabb ismeretekre világít rá. Célja, hogy a 2010-2021 között megjelent, a lassú turizmusról szóló cikkek összegyűjtésével bemutassa a szakirodalom helyzetét a jövőbeli kutatók számára. Bár a megjelent cikkek száma dinamikusan növekszik, még mindig számos olyan, a lassú turizmussal kapcsolatos témakör van, amely további kutatást igényel.

A jelenlegi vizsgálat számos kutatási korláttal bír. Csak angol nyelvű folyóiratokban megjelent cikkek használtunk elemzési egységként, a más nyelveken megjelent cikkek kimaradtak a tanulmányból. Az olasz nyelven megjelent cikkek külön lenne érdemes vizsgálni, mivel a lassú mozgalom Olaszországban született. Jelen munka keretében csak a Scimago és a ScienceDirect adatbázisokban szereplő Q1 és Q2 szintűként rangsorolt folyóiratokra összpontosítottunk. A jövőben más adatbázisokból, konferenciakötetektől, szakkönyvekből származó dokumentumokat is érdemes lenne bevonni a vizsgálatba a nagyobb léptékű elemzés érdekében. Ezen kutatás során csak a 2010 és 2021 között megjelenő tanulmányokat vizsgáltuk, így egy következő kutatásban javasolt egy hosszabb időszakra összpontosítani.

Felhasznált irodalom

- BEKAR, A. – YOZUKMAZ, N. – GÖVCE, M. – SÜRÜCÜ, C. (2015): The Concept of Cittaslow as a Marketing Tool for Destination Development: The Case of Mugla, Turkey. *American International Journal of Social Science*. 4(3). pp. 54–64.
- BENJAMIN, S. – DILLETTE, A. – ALDERMAN, D. H. (2020): "We can't return to normal": committing to tourism equity in the post-pandemic age. *Tourism Geographies*. 22(3). pp. 476–483. <https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1759130>
- BICHLER, B. F. (2021): Designing tourism governance: The role of local residents. *Journal of Destination Marketing & Management*. 19. 100389. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2019.100389>
- BREUNIG, M. (2020): Slow nature-focused leisure in the days of COVID-19: repressive myths, social (in)justice, and hope. *Annals of Leisure Research*. pp. 635–670. <https://doi.org/10.1080/11745398.2020.1859390>
- CAFFYN, A. (2012): Advocating and implementing slow tourism. *Tourism Recreation Research*. 37(1). pp. 1–4. <https://doi.org/10.1080/02508281.2012.11081690>
- CSAPODY B. – ÁSVÁNYI K. – JÁSZBERÉNYI M. (2022): Gasztroturizmus és fenntarthatóság a

- Balatonnánál – Fogyasztói preferenciák vizsgálata a szezonális és helyi alapanyagok tükrében. *Comitatus*. 32(240). pp. 93–100.
- DICKINSON, J. – LUMSDON, L. (2010): *Slow travel and tourism*. Earthscan.
- DICKINSON, J. – LUMSDON, L. M. – ROBBINS, D. (2011): Slow travel: issues for tourism and climate change. *Journal of Sustainable Tourism*. 19(3). pp. 281–300. <https://doi.org/10.1080/09669582.2010.524704>
- DIMITROVSKI, D. – STARCEVIC, S. – MARINKOVIC, V. (2021): Which attributes are the most important in the context of the Slow Food Festival? *Leisure Sciences*. <https://doi.org/10.1080/01490400.2021.1967234>
- ERGÜVEN, M. H. (2011): Cittaslow – Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*. 3(2). pp. 201–210.
- ERNSZT I. – TÓTH-KASZÁS N. (2021): Harmóniára való törekvés: A slow food mozgalom. In: Gonda T. (szerk.): *A vidéki örökségi értékek szerepe az identitás erősítésében, a turizmus- és vidékfejlesztésben*. Orfűi Turisztikai Egyesület. Orfű, Magyarország. pp. 60–66.
- EVERINGHAM, P. – CHASSAGNE, N. (2020): Post COVID-19 ecological and social reset: moving away from capitalist growth models towards tourism as Buen Vivir. *Tourism Geographies*. 22(3). pp. 555–566. <https://doi.org/10.1080/14616688.2020.1762119>
- FULLAGAR, S. – MARKWELL, K. – WILSON, E. (2012): *Slow Tourism: Experiences and Mobilities*. Channel View, Bristol.
- FUSTÉ-FORNÉ, F. – JAMAL, T. (2020): Slow food tourism: an ethical microtrend for the Anthropocene. *Journal of Tourism Futures*. 6(3). pp. 227–233. <https://doi.org/10.1108/JTF-10-2019-0120>
- FUSTÉ-FORNÉ, F. – MICHAEL, N. (2021): Limited tourism: travel bubbles for a sustainable future. *Journal of Sustainable Tourism*. 31(1). pp. 73–90. <https://doi.org/10.1080/09669582.2021.1954654>
- HOED, W. (2020): Where everyday mobility meets tourism: an age-friendly perspective on cycling in the Netherlands and the UK. *Journal of Sustainable Tourism*. 28(2). pp. 185–203. <https://doi.org/10.1080/09669582.2019.1656727>
- IRIMIÁS A. – JÁSZBERÉNYI M. – MICHALKÓ G. (2019): Az innováció szerepe a turisztikai termékfejlesztésben. In: Irimiás A. – Jászberényi M. – Michalkó G. (szerk.): *A turisztikai termékek innovatív fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest. pp. 9–18.
- JÁSZBERÉNYI M. – MISKOLCZI M. (2020): Danube Cruise Tourism as a Niche Product – An Overview of the Current Supply and Potential. *Sustainability*. 12(11). 4598. <https://doi.org/10.3390/su12114598>
- KATO, K. – PROGANO, R. N. (2017): Spiritual (walking) tourism as a foundation for sustainable destination development: Kumano-kodo pilgrimage, Wakayama, Japan. *Tourism Management Perspectives*. 24. pp. 243–251. <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2017.07.017>
- KELLER K. – KASZÁS N. – KOVÁCS L. (2022): Turisztikai szolgáltatók válságra való felkészültsége a Covid19 tekintetében. *Turizmus Bulletin*. 22(4). pp. 26–35. <https://doi.org/10.14267/TURBULL.2022v22n4.3>
- KRESIĆ, D. – GJURAŠIĆ (2022): Slow tourism as an immersive travel experience: A bibliometric analysis. *Academica Turistica*. 15(3). pp. 323–333. <https://doi.org/10.26493/2335-4194.15.323-333>
- KUCUKERGIN, F. N. – OZTURK, Y. (2020): Does slowness bring social change through Cittaslow? *International Journals of Tourism Cities*. 6(4). pp. 749–767. <https://doi.org/10.1108/IJTC-06-2019-0093>
- LIN, L. P. – HUANG, S. C. – HO, Y. C. (2020): Could virtual reality effectively market slow travel in a heritage destination? *Tourism Management*. 78. 104027. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2019.104027>
- LIN, L. P. (2017): Industrial tourists' behavioral intention toward slow travel in Taiwan. *Journal of Sustainable Tourism*. 25(3). pp. 379–396. <https://doi.org/10.1080/09669582.2016.1213848>
- LIN, L. P. (2018): How would the contextual features of a destination function together with individual factors to enhance tourists' intention toward ST in Taiwan? *Journal of Sustainable Tourism*. 26(9). pp. 1625–1646. <https://doi.org/10.1080/09669582.2018.1491586>
- LOSADA, N. – MOTA, G. (2019): 'Slow down, your movie is too fast': Slow tourism representations in the promotional videos of the Douro region (Northern Portugal). *Journal of Destination Marketing & Management*. 11. pp. 140–149. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2018.12.007>
- MÁTYÁS SZ. (2022): A nemzetközi integrációk és világszervezetek viszonya a koronavírus-járvány gerjesztette turizmusbiztonsági deficithez. In: Michalkó G. – Németh J. – Birkner Z. (szerk.): *Turizmusbiztonság, járvány, geopolitika*. Bay Zoltán Alkalmazott Kutatási Közhasznú Nonprofit Kft., Budapest. pp. 9–22.
- MAVRIC, B. – OĞRETMENOĞLU, M. – AKOVA, O. (2021): Bibliometric Analysis of Slow Tourism. *Advances in Hospitality and Tourism Research (AHTR)*. 9(1). pp. 157–178. <https://doi.org/10.30519/ahtr.794656>

- MENG, B. – CHOI, K. (2016A): The role of authenticity in forming slow tourists' intentions: Developing an extended model of goal-directed behavior. *Tourism Management*. 57. pp. 397–410. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2016.07.003>
- OH, H. – ASSAF, A. G. – BALOGLU, S. (2016): Motivations and Goals of Slow Tourism. *Journal of Travel Research*. 55(2). pp. 205–219. <https://doi.org/10.1177/0047287514546228>
- PARK, E. – KIM, S. (2016): The potential of Cittaslow for sustainable tourism development: enhancing local community's empowerment. *Tourism Planning & Development*. 13(3). pp. 351–369. <https://doi.org/10.1080/21568316.2015.1114015>
- PARK, H. J. – LEE, T. J. (2019): Influence of the 'slow city' brand association on the behavioural intention of potential tourists. *Current Issues in Tourism*. 22(12). pp. 1405–1422. <https://doi.org/10.1080/13683500.2017.1391753>
- PÉCSEK B. (2014): Gyorsuló idő, lassuló turizmus: a lassú turizmus modellezése. *Turizmus Bulletin*. 16(1). pp. 3–10.
- PÉCSEK B. (2018): *Slow tourism as the sustainable alternative for developing urban tourism destinations*. Doctoral Degree Thesis Summary. Szent István University, Gödöllő.
- ROGOVSKA, V. – LACKOVA, A. (2015): *From Slow Food to Slow Tourism*. International scientific conference „Quality of Tourist Services and Promotion of Healthy Lifestyle”. May 27-28, 2015. The University of Life Sciences in Lublin, Poland.
- SERDANE, Z. – MacCARRONE-EAGLEN, A. – SHARIFI, S. (2020): Conceptualising slow tourism: a perspective from Latvia. *Tourism Recreation Research*. 45(3). pp. 337–350. <https://doi.org/10.1080/02508281.2020.1726614>
- SHANG, W. – QIAO, G. – CHEN, N. (2020): Tourist experience of slow tourism: from authenticity to place attachment – a mixed-method study based on the case of slow city in China. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*. 25(2). pp. 170–188. <https://doi.org/10.1080/10941665.2019.1683047>
- SHELDON, P. J. (2020): Designing tourism experiences for inner transformation. *Annals of Tourism Research*. 83. 102935. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2020.102935>
- SIGURÐARDÓTTIR, I. (2018): Wellness and equestrian tourism – new kind of adventure? *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*. 18(4). pp. 377–392. <https://doi.org/10.1080/15022250.2018.1522718>
- SINGH, V. K. – SINGH, P. – KARMAKAR, M. – LETA, J. – MAYR, P. (2021): The journal coverage of Web of Science, Scopus and Dimensions: A comparative analysis. *Scientometrics*. 126. pp. 5113–5142. <https://doi.org/10.1007/s11192-021-03948-5>
- SOLER, I. P. – GEMAR, G. – CORREIA, M. B. (2018): Length of stay for tourists' inland trips. *Journal of Destination Marketing & Management*. 10. pp. 49–60. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2018.05.008>
- SZAKÁLY O. (2019): Gasztroturizmus. In: Irimiás A. – Jászberényi M. – Michalkó G. (szerk.): *A turisztikai termékek innovatív fejlesztése*. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- TÓTH-KASZÁS N. – KELLER K. – ERNSZT I. – PÉTER E. (2017): Helyi termék: biztos megélhetés vagy keresetkiegészítés? *Gazdálkodás*. 61(4). pp. 335–374. <https://doi.org/10.22004/ag.econ.267358>
- TÓTH-KASZÁS N. – KELLER K. (2018): Turizmus a helyi termékek nyomában, avagy egy határon átnyúló tematikus út kialakításának lehetőségei. *Marketing & Menedzsment*. 52(2). pp. 47–58.
- WALKER, T. B. – LEE, T. J. (2021): Contributions to sustainable tourism in small islands: an analysis of the Cittaslow movement. *Tourism Geographies*. 23(3). pp. 415–435. <https://doi.org/10.1080/14616688.2019.1654539>
- WEN, J. – KOZAK, M. – YANG, S. – LIU, F. (2020): COVID-19: potential effects on Chinese citizens' lifestyle and travel. *Tourism Review*. 76(1). pp. 74–87. <https://doi.org/10.1108/TR-03-2020-0110>
- WILSON, S. – HANNAM, K. (2017): The frictions of slow tourism mobilities: Conceptualising campervan travel. *Annals of Tourism Research*. 67. pp. 25–36. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2017.07.021>
- WONDIRAD, A. – KEBETE, Y. – LI, Y. (2021): Culinary tourism as a driver of regional economic development and socio-cultural revitalization: Evidence from Amhara National Regional State, Ethiopia. *Journal of Destination Marketing & Management*. 19. 100482. <https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2020.100482>
- XIAO, Y. – WATSON, M. (2019): Guidance on Conducting a Systematic Literature Review. *Journal of Planning Education and Research*. 39(1). pp. 93–112. <https://doi.org/10.1177/0739456X17723971>

Internetes források

- CITTASLOW TÜRKIYE (2022): *Cittaslow uyelik sureci ve kriterler*. <https://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler>, Letöltve: 2022. június 29.

SLOW FOOD (2015): *Slow Food History*. <https://www.slowfood.com/about-us/our-history>,
Letöltve: 2022. június 4.

UNWTO (2020): *Worst year in tourism history with 1*

billion fewer international arrivals. <https://www.unwto.org/news/2020-worst-year-in-tourism-history-with-1-billion-fewer-international-arrivals>, Letöltve: 2022. május 11.